חטאת העוף פסולה. שמלקה בראש המזבח שלא לשמה ופסל [יא] דלף על גב דנעשית [יב] למטן הא אמר מר לעיל (דף סג.): מלקה בכל מקום במזבח כשרה ולא פסיל מעלה דידיה [יג] אלא בהזאה והיכא דמלקה בפסול בראש המזבח וקי"ל בכל הפסולין [יד] אם עלו לא ירדו היכי שרי ליה מר להזות מדמה הרי מגביה ומתיז כשאוחז בה ומזה והוה ליה ירוד: **אאר פסולים.** דמיס [טו] בבהמה לר"ג דאמר במתני' [טז] הדם פסול [יז] שעלה לא ירד: **היכי זריק.** מדמן הרי זריקה מרחוק הוא זורק והוה ליה אויר המזבח: ומשני **דמגע ראו.** לבותל מזבח כשמזה בחטאת העוף וכן בזריקת דם פסול: ופרכינן **הא הזאה היא.** בתמיה. מילוי הוא ולענין דמיס פסולים נמי אי מגע להו שפיכה הוי ולא זריקה ועוד וכי דרך הזאה וזריקה בכך אלא לאו משום דאויר מזבח כמזבח דמי: **אמר רב אשי.** לעולם בעיין מהא לא תפשוט דהא [טו] גברא בראש המזבח קאי ונקיט להו וכה"ג לא מיבעיא לן באויר מזבח לעיל דהנחת גופו בראש המזבח כהנחת קרבן דמי וכי קמבעיא לן כגון דקאי אארעא ותליהו בקניא באויר המזבח: **מתני' כלי הלח.** קערות ומזרקות לדם ולין ולשמן: **מדוש היבש.** [יח] שתי מדות של יבש היו שם עשרון וחצי עשרון עשרון למדידת כל המנחות וחצי עשרון לחלות בו מנחת חביתי כ"ג מחליתה בבוקר ומחליתה בערב. להכי נקט גבי יבש מדות שאין כלים מיוחדים ליבש אלא אלו דכלי שנותנין בו מנחה כלי לח הוא שמזרקות וקערות לאוין לכך: **ואין כלי לח מקדשות את היבש.** בגמרא מתרגס לה אמדות הלח: **שהיו עושין והן שלימים.** כשהן שלימים: **אלא בקדש.** בעזרה: **גמ' לא שנו.** דאין כלי הלח מקדשין את היבש: **אלא מדוש.** [יט] ז' מדות הלח שהיו שם הין וחצי הין ושליש הין וכו' דכיון דהכך לא חזו ליבש למידי למדוד והן לא נמשחו אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא ע"י מדידה: **אבל מזרקות.** אע"ג דכלי הלח מיהו מקדשין יבש דכי היכי דחזו לגלח חזו לשאר שהוא יבש: **לחה היא.** דהא כתיב בלולה בשמן והיכי ילפת מהאי קרא דמקדשין יבש: **ליבש שבש.** שאי אפשר ליבלל כולה שלא יהו בה קרטין קרטין של יבש שלא נגע בהן השמן וקדשיהו מזרקות (ג). כ"ש: **ליבש דמיא.** ושפיר תפשוט מינה ליבש גמור: **אלא שלימין.** לאפוקי נקבו: **ואין מקדשין אלא מלאין.** כלומר שיהא בהן שיעור שלש הצריך לדבר אם יבש הוא שיהיה שם עשרון שלש למנחה ואם מנחת נסכים היא שניתנה בכלי יהא שם ג' עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל אבל אם חסר השיעור אין הכלי מקדשן שאינו ראוי לכלי (ג). כך שמעתי במנחות (דף ח.): **אלא בפנים.** בעזרה: **בירוצי מדות איכא בינייהו.** למאן דתני אין מקדשין אלא מתוכן קסבר בירוצי מדות לא נתקדשו אלא מה שבתוך חללו של כלי. בירוצי מדות גודשי מדות. ופלוגתא היא במנחות בפרק שתי מדות [דף פח.]: **לא שנו.** הא דאמרינן דאין מקדשין אלא מלאים: **אלא שאין דעתו להשלים** [כז]. ולהוסיף עד כשיעור: **תניא נמי הכי מלאים.** שניהם מלאים אלא: **אלא שלימים.** שהיו [כא] עשרונים ולוגין שלימים לאפוקי שיעור חסר דלא מקדשי: **אבל מקדשין** [יח] **כלי הלח את היבש ליפסל.** [כב] שאם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום נפסל דאהני ליה כלי להכשירו ליפסל כדתניא [יט] (מעילה דף י.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים: **מנחות ונסכים ומנחת בהמה מן המדומע.** ולא"פ שמותר להביאם דבעינן מותר לכל ישראל שנאמר (יחזקאל מה) ממשקה ישראל מן המותר לישראל [מנחות ו.]: **ואין ל"ל מערלה.** שאסורה אף להביאם: **ליפסל.** דלא נפקי לחול [כג] ויש רפו שקדשם הכלי. והא דרב אסי לא מהדר אבכורים אלא אמנחות דבכורים לאו קדושת כלי הוא [כא] ומאי ליפסל איכא ומאי ליקרב איכא הא לא קרבו: **אין מפיקין אותן.** כמו שעושין למדות [כב] מנוקבות שמפיקין אותן סביבות הנקב ונסתם הנקב: **ואין מפיקין לאוכן אבר.** לסתום הנקב. וכולהו משום דמיחזי כעניות ולאו אורח ארעא: **נפגמו** [כג]. פגימה גדולה שתיקון השחתה ניכר: **פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים.** לאורגן כמין יריעה ולעשותן אחרי כן לבגוד תפור במחט אלא כמין מלבוש אורגין אותן בכליהם: **אהל.** מין כיבוס הוא שמעביר את הגיעול וכן נתר: **הא נמיס מכבסין.** בתמיה. כיון דטעמא משום דמיחזי כעניות הוא מה לי נתר מה לי מיס הרי נתגעלו וכבסן כל [כה] שכן דכי לא מחוור להו שפיר גריעי טפי: **הוגעו**

חטאת העוף פסולה היכי מזה מדמה. פירש בקונטרס וקי"ל בכל הפסולין (לעיל דף פד.) דאם [כו] עלו יזרוק הדם לכתחילה ומ"מ מנא ליה הא דקודם זריקה קאמר דלא ירדו [כז] דילמא היינו לאחר זריקה ויש קצת ראיה ממליקת חטאת העוף [כז] דאין מטמא בגית הבליעה שמתרת את האסור ואם אין יכול לזרוק לכתחילה במה מתרת את האסילה [כח] דלענין אם זרק את הדם לא יקנחנו לא קאמר דאפי' למאן דאמר תרד לא יקנחנו כדפי' לעיל (דף פז: סוף ד"ה כלי): **מדות היבש.** פירש בקונטרס דלהכי קרי ליה ליבש מדה ולא כלי שאין שום כלי מקדש [כט] ליבש אלא שתי מדות עשרון וחצי עשרון ותימה והאיכא ביצא פרק הקומץ [רבה] (מנחות דף כד.) והאיכא מחתה לקטורת והאיכא כף והאיכא מכתשת בשבועות (דף יא.) והאיכא בזיכין ושולחן ופי' ר"ת דלהכי קרי לי' ליבש מדה ולא כלי לפי שיבש יכולין למדוד ממוק או גדוש בכל ענין שירצה אבל דבר לח לא שייך מדה גביה [ל] שהרי מדת לח אינה שוה דדבר לח אינו יכול להיות גדוש ופעמים שמדת לח זה יתירה מזה כמו מדת יין יתירה ממדת מים לפי שיין עב יותר וכן שמן מיין להכי לא קרי ליה מדה [מ]: **אלא בפנים.** פי' בקונטרס בעזרה [מא] ותימה למה שינה לשון המשנה הוה ליה למימר בקדש [מב] ומפ' רבינו חיים דמבפנים לכלי קאמר [לא] ואתי למעוטי [מג] חקק מושבו מבחוץ [מד]: **מן המדומע.** פירש בקונטרס מדומע דתרומה ורבינו חיים פירש מעורב בערלה וכלאי הכרם אבל ערלה וכלאי הכרם לא אילטריך למיתני [לב] ופי' הקונטרס ל"ע אין יתיישב ממשקה ישראל כיון דשרי לכהנים ומהאיא דחגיגה (דף כד:) דקאמר אם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן על התרומה לא שייכא לכאן דהתם לאו מדומע הוי שהרי אין מקדיש הרביעית ואין קורא שם על התרומה בעוד שהיא בחבית אלא יחדה ושמרה בטהרה ליקח ממנה רביעית אחר שיתרום ויעשה [לג] אותה [תרומה]: **נשמטה אין מחזירין אותה.** לקתה דאין עניות במקום עשירות: אמר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה [לד] ת"ר בגדי כהונה אין עושין אותם מעשה מחט [לה] אלא מעשה אורג שנאמר [לו] מעשה אורג נתגעלו אין מכבסין [לז] לא בנתר ולא באהל הא במים מכבסין [לח] אמר אביי ה"ק [לט] הוגעו במים [מ] מכבסין אותו בנתר ואהל

אבא שאול אומר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה, פי' שהיתה נוחה לפגום פגימות דקות ומטרפת את הקדשים ולכך גנזוה. מוכח דדוקא משום שהיתה מטרפת גנזוה, הא לאו הכי לא היו גונזין אותה אלא היו מתקנין אותה והרי לא גנוזה בפגם הראשונה שנפגמה עד שראו אותה שהיתה מטרפת מיד. זה דעת רש"י. ורבינו [הרמב"ם] שכתב לשון הברייתא ולא ביאר דבר אפשר שסובר דאבא שאול פליג על תנא קמא כלומר לאו כדאמרת שאין משחיזין סכין שנפגם, אלא סכין שהיתה מטרפת הוא שגנזו אבל אי לאו הכי לא היו גונזין אותה דלא שייך בזה עניות כי קל הוא הסכין להיפגם כאשר כתבתי ולא מפליגין בין פגימה גדולה לפגימה קטנה, ובודאי הלכה כת"ק (רי"ש קוקוס פ"ח מכלי המקדש טו"ו):

מסורת הש"ס

(א) ע' מכות יט כ., ב) מנחות יז: יט: ת"כ צו פ"א הי"ב, ג) בעי"ז שבת קכד:, ד) [מנחות יט:], ה) [מנחות ט.], ו) לעיל פז. מנחות ז. פז: ק. קב: מעילה ד., ז) תוספ' במנחות ספ"ח ומעילה פ"ח הי"ד, ח) תוספ' דמנחות ספ"ט, ט) [יומא עב:], י) לעיל פד., כ) לעיל פד., ל) מנחות פז., מ) שם, נ) לעיל סט., ס) [ועי' תו' מנחות ח: ד"ה כלין], ע) ע' בס' פנים מאירות, פ) [וע' תו' פסחים סג: ד"ה מידי, יומא מט. ד"ה בעין]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אאר פסולים דמיס של בהמה: (ב) ד"ה ליבש וכו' מזרקות הס"ל ותיבת כ"ש נמחק: (ג) ד"ה ואין מקדשין וכו' לכלי הס"ל ותיבות כ"ש במנחות נמחק:

גליון הש"ם

גמ' נפגמו אין מתקנין. עיין שבועות דף יא ע"א תוס' ד"ה מ"מ קשיא: שם הוגעו במים מכבבים. עי' סוטה דף טו ע"ב תוס' ד"ה נתמכמו: רש"י ד"ה אבל מקדשין וכו' שאם יצא. עיין לעיל דף כ ע"ב תוס' ד"ה יפלאה: [תוס' ד"ה אלא בפנים וכו' ומפרש רבינו חיים דמבפנים לכלי קאמר. עי' יומא דף מח ע"א בתוס' ד"ה בעי וכו' ובפסחים דף סג ע"ב בתוס' ד"ה מידי דהוי וכו'] :שם חקק מושבו מבחוץ. עי' פסחים דף סג ע"ב תוס' ד"ה מידי וסוכה דף נ ע"א תוס' ד"ה ואי:

שינויי נוסחאות

א) זריק דמן דמגע (כי"צ): ב) דעוד כיון דדך (ש"מ): ג) ס"א כי קא מבעיא לן דקאי אארעא ותליהו בקניא (ש"מ). ועי' קר"א ולקוטי הלכות: ד) ולא מדות היבש מקדשות (כתה"י. וכ"ה בתשניות): ה) גי' ש"מ וכי"ל איכא דמתני לה אסיפא דמתניתין [כי"ל אם לאו] אין מקדשין אלא בקודש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדש ליקרב אבל קדש ליפסל. [עד כאן בש"מ] ואיכא דמתני לה אהא, מלאים אין מלאים אלא שלימים אמר ר' יוסי אימתי בזמן שאין דעתו להוסיף אבל דעתו להוסיף ראשון ראשון קדש אמר רב ואיתימא רב אסי אינו קדוש ליקרב אבל קדש ליפסל ואיכא דמתני לה אהא וכו'. ומכאן יש ליישב תמיהת הלח"מ ומשל"מ למקור הרמב"ם פ"ג מפסה"מ ה"כ: ו) כתן ל"ל פיסקא כלי קדש שניקבו כו'. ת"ר (*ש"מ): ז) אותה לקתה (כתה"י): ח) מכבסין אותן לא (שחב"י): ט) מכבסין כ"ש דכי לא מחווורי מריעי טפי (כי"מ). ועי' רש"י: י) ל"ל למים (ש"מ): יא) ופסלה (ש"מ) יב) ל"ל דלא נעשית (ש"מ) יג) דידה (ש"מ). נ"א מעלה גרידא אלא (גליון): יד) הפסול (כתה"י): טו) דהיכא דגברא וכו' כה"ג לא כ"ל (צ"ק): טז) בכתה"י להוסיף ולהשלים. וכ"ה בגמ': יז) שהיו (צ"ק): יח) נר' לספסק הקולה ל"ל כלן. ומכאן ומילך הוא פירוש. ול"ע: יט) ל"ל כדתנן (ש"מ): כ) לחולין (כתה"י): כא) ל"ל אית בהו (ש"מ): כב) ל"ל ליורות (ש"מ): כג) ל"ל שנפגם. שהרי אסכין קאי (לקוטי הלכות): כד) דרכה (כי"י): כה) נ"א לא כל שכן דאי לא (כי"פ): כו) דאם עלו לא ירדו ויזרוק (ש"מ, צ"ק): כז) לפי גירסתנו משמע דאליבא דר' יהושע פריך. וכ"כ בלקוטי הלכות ע"י"ש. אבל בחז"א סי' י"ט סק"ט כתב גרלה דיש כאן ט"ס וערבוביא, ולכ"ל וא"ת מנ"ל הא [כ"ל דגם בחטאת העוף זוקק לכתהלה, דלמא משום דהוי יורד בחטאת העוף אם עלה לא ירד] ויש קצת ראיה ממליקת כו' במה מתרת את האיסור. הס"ד. ותמ"ל מה"ל היכי דזריק להו מדמה. וא"ת מנ"ל דקודם זריקה קאמר דלא ירדו דלמא היינו לאחר זריקה וי"ל דלענין אם זרק כו'. וכן בתוס' לעיל פ"ז ע"ב סד"ה כלי יש ט"ס ול"ל היכי מזה מדמה [כו"] פירוש לר"ג כו'. וכוונתם דהא דפריך היכי זריק להו מדמה היינו לר"ג, וע"ד ר"ג זורק לכתהלה דבלא יקנחנו מודה ר"י. עש"ס נחו"ת בתוכך. בה"] ל"ל במקדש (צ"ק): ל) בביה דדבר לח אינו יכול להיות גדרש, ועוד שהרי מדת לח אינה שוה דפעמים שמדת לח יתירה וכו' כל"ל (ח"ד): לא] בש"מ נוסף ולמעוטי מגבו וא"ת היינו מתוכן י"ל דאתא למעוטי וכו': לב] אין זה מוכן דהא מסיס בנרייתא ואצ"ל ערלה וכלאי הכרם. ואולי לא הוי גרסי לה (קר"א): לג] ויעשר אותה כל"ל. (ובד"ו ויעש'). ותימה [תרומה] נמקק (תו"ק):

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הלכה יט:
לט ב ג מיי' שם הלכה כ:
מ ד מיי' שם הלכה יט:
מא ה מיי' שם הלכה כ:
מב ו מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה יט:
מג זח מיי' (פ"ב) [פ"ג] מהל' פסה"מ הלכה כ:
מד ט מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה יט:
מה כ מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה יד:
מו ל מיי' שם הלכה טו:
מז מיי' פ"ח שם הלכה יט:

תורה אור השלם

1. וְקָרְבָּנוֹ קְעָרַת כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:
במדבר ז, יג
2. וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקָּרַע:
שמות כח, לב

מוסף רש"י

לא שנו אלא מדות. במדה לח כגון היין ולוג, דכל מדה לא חזיא ליה אלא למילאתיה למדות, והיין ולוג במדה יבש ליכא: **אבל מזרקות.** שהן כלי דם מקדשין אלא יבש (מנחות יט:) **שניהם מלאים סלת.** ומנמתת נסכים קמשמעי דטעונה שמן וקאמר דמזרק וקערה קדשו אלא: **ליבש שבה.** מנחה בלולה אי אפשר בלא קרטין אלא יבש אלא שלא יגיע בהן השמן ואפילו הכי מתקדשין במזרקין, וכי היכי דאותו יבש מתקדש מסתברא נמי דשלא יבש נמי בלא שמן מיקדשין: **מנחה לגבי דם כיבש דמי.** דדם הוי לגול ומנחה הוי כיבש בלולה ואפ"ה מקדש לה מזרק שהוא כלי דם הלכך יבשה גמורה מני מקדש (שם ח.) **בירוצי מידות.** מה שנופל מן הכלי לאחר שנתמלא היינו בירוצין (שם צ.) אין מלאים. שהיו מלאים המזרקים [שולת ממנן]: **אלא שלימין.** כל העשרונות שקדשו בתוכו שלמים היו (שם ח.) **ליפסל.** כגון בגיטה ומחוסר כפורים (שם ק.) **נתר.** הוא מן גרף אלומ"א בלע"ז (חולין קלג.). מין אדמה לבנה (שבת פז.). מין אדמה שקורין לה ניתרא (סנהדרין מט.). קלקא הוא או אבן כעין שקורין קלי"א (תענית יג.):

שיטה מקובצת

תוד"ה מדות ופי' ר"ת דלהכי בו. פ"ש משום דבלא יש כלים שאין מדות כגון קערות וכיוצא בהם (מהר"ם). ח"ל מו' מלוגיות וי"מ משום דלא שייך מדה שאין בה כיולין שון שהיין עב ומתזיק ממנו יותר מן המים ומן השמן יותר, אבל היבש גודשו שוה (ב"ש, מ"ב):

ליקוטים

נפגמו אין מתקנין אותן. דמשמע הוא משום דמיחזי כעניות ואין עניות במקום עשירות. וא"ת והא אמרינן בפ"ב דערכין דף י' מכתשת היתה במקדש של נחשת היתה ויממות משה היתה והיתה מפטמת את הבשמים נתפגמה והביאו אומנים מאלכסנדריא של מצרים ותיקנוה וכו'. הרי שכלי הקדש מתקנין אותן. וי"ל דהא דאמרינן דאין מתקנין אותם מיירי בכלים שאינם עושים מעין מלאכתם וכיון שכן תו לא מהנו לכלי שרת. ולפי זה אין מתקנים אותם לעשותם כלי שרת משום דמיחזי כעניות, אבל כלים שניקבו ונושרין מעין מלאכתם דקי"ל דמקדשים אם רצו לסתום הסדק או הנקב משום כבוד בעלמא שפיר דמי ואותה מכתשת אף שנפגמה היתה עושה מעין מלאכתה דהא תניא התם נטלו את תיקונה והיתה מפטמת כמו שהיתה. (א"ה שוב ראיתי בתוס' פ"ק דשבועות דף י"א ד"ה מכל שהקשו קושיא זו ותירצו דמכתשת של משה שאני שהיתה מפטמת ביותר ויש מפרשים דמכתשת לא היתה כלי שרת אלא שהקטרת היה קדוש קדושת הגוף בדיבורו שהיה אומר יהא זה קטורת היה חל עליה קדושת הגוף אחר כתישה במכתשת [שהיה ראוי להקטיר כמו הבהמה שהיא קדושה כשהוא אומר יהא זה לעולה יהא זה לחטאת]. ע"כ. והנה מדבריהם יש ללמוד דס"ל דהא דקיי"ל דכלי שרת שנשברו אין מתקנין אותן מיירי אפילו שעושין מעין מלאכתן). (משל"מ פ"ש מכלי המקדש ס"ל ועש"ב): סכין שנפגם. מה שביאר רש"י גבי סכין שנפגמה דהיינו פגימה גדולה שתיקון השחזתה ניכר, אפשר דס"ל ז"ל שלא עלה על הדעת שבשביל פגימה כל דהו או בחגירת צפורן או פחות מכן או יותר מעט יגנזו ולא שייך בה עניות ולא גנאי, כי הסכין דכלי שרת של שחיטה נוח הוא לפגום ולהיפסל וכל שעה צריך לתקנו ואין תיקונו ניכר ולא מיחזי כעניות כלל, אלא מיירי בפגימה גדולה שתיקון השחזתה ניכר ואז מיחזי כעניות והאי לאו אורח ארעא. ויש להכריע זה ממה שאמרו שם בסוף הברייתא גונזין אותה דלא שייך בזה עניות כי קל הוא הסכין להיפגם כאשר כתבתי ולא מפליגין בין פגימה גדולה לפגימה קטנה, ובודאי הלכה כת"ק (רי"ש קוקוס פ"ח מכלי המקדש טו"ו):